

دینی
ایزاز تبلیغات
کهن ترین
منبر،

در گفت و گو با

حجت الاسلام و المسلمین

عبدالحمید بنابی

پرنال جامع علوم انسانی

و مسجد شروع شد - مردم ایران آن همه افتخار آفریدند. ما تاکنون هرچه داشته‌ایم، از همین روضه‌خوانی‌ها و خطابه و منبر داشته‌ایم.

امروز ابزارها و شیوه‌های نوی پیدا شده است و باید از آن‌ها استفاده کرد ولی این بدان معنا نیست که سخنرانی و خطابه تعطیل شود. امروزه نیز با وجود همه ابزارهای جدید، سخنرانی و خطابه در جایگاه خود مؤثر است.

مبلفغان: حضرت عالی رموز موفقیت یک سخنور دینی را در چه اموری می‌بینید؟

□ یک مبلغ دینی برای موفقیت در تبلیغ خود باید شرایط ویژه‌ای داشته باشد و امور خاصی را رعایت کند که به مهمترین آن‌ها اشاره می‌شود:

۱ - مبلغ باید درد تبلیغ دین داشته باشد و با سوز و حرارت به سوی تبلیغ برود. اگر این سوز و گداز و حرارت نباشد، ممکن است ظاهر منبر زیبا و منطبق با فنون سخنوری باشد اما مفید نخواهد بود. سخنی مؤثر است که از دل بر آمده باشد. مرحوم شهید دستغیب چون خالص بودند و از سوز دل سخن می‌گفتند، با این که

مبلفغان: با توجه به رشد علم و تکنولوژی و پیدایش ابزارهای نوین در ارتباطات و انتقال پیام، بعضی اعتقاد دارند که باید به طور کلی از ابزارهای قدیمی تبلیغ مثل منبر و خطابه دست کشید. نظر حضرت عالی در این مورد چیست؟

□ با توجه به مقتضیات این زمان، ممکن است بگوئیم: بیشتر سخنرانی‌ها و مناظر با سبک‌های قدیمی خیلی مفید نیست. آن سبک‌ها در زمان خود مفید بوده است و مردم اصول و فروع دین خود را از این راه فرا می‌گرفته‌اند. در گذشته بلندگوی علما و مراجع بزرگ همین مبلفغان بوده‌اند که با خطابه، وعظ و سخنرانی خاطرات پراز شور و معنویت دینی و مبارزات ائمه معصومین علیهم‌السلام به خصوص حضرت امام حسین علیه‌السلام را برای مردم بیان کرده‌اند.

حرکت مردم در انقلاب اسلامی و صبر و استقامت و تلاش و از خودگذشتگی آن‌ها مرهون همین تبلیغات دینی است. آن قدر بر روی مناظر از کربلا و صبر و صفای یاران امام حسین علیه‌السلام و حضرت زینب علیها‌السلام و از جانفشانی‌های آن‌ها گفته شد تا این صفات انسان‌ساز در وجود مردم نهادینه گردید و با دعوت و حرکت امام خمینی علیه‌السلام - که از منبر

کند. البته در چنین شرایطی داشتن اندوخته‌های علمی قوی و متنوع از ضروریات است.

یکی از اشکالات وارد بر بعضی از سخنرانی‌ها این است که مطالبی از قبل بدون در نظر گرفتن مخاطبان آماده شده و سخنور می‌خواهد آن مطالب را به زور به خورد آن‌ها بدهد. باید با ادبیات مخاطب و با ذهنیت‌های او سخن گفت و الا جز اتلاف وقت چیزی عاید نخواهد شد.

۶- عادی سخن گفتن یکی از اسرار موفقیت است. یاد گرفتن سبک‌ها و

بیانشان بسیار آرام بود اما بسیار تأثیر می‌گذاشتند. منبری نباید به منبر به دیده شغل و حرفه بنگرد؛ بلکه باید آن قدر از معنویت پر باشد که از او بجوشد و به دیگران نیز برسد.

۲- اخلاص یکی از شرایط اصلی منبر و سخنوری است. بدون اخلاص در گفتار، کسی راه به جایی نخواهد برد.

۳- منبری باید معلومات لازم را داشته باشد. او باید از علم اخلاق، تاریخ، سیاست، اصول عقاید و فلسفه و ... آگاه باشد و با معلومات متنوع وارد میدان سخنوری و تبلیغ شود.

۴- منبری باید مخاطب خود را بشناسد و براساس استعداد و موقعیت او مطالب خود را عرضه کند.

۵- سخنور باید براساس نیاز مخاطب سخن بگوید. اگر جایی دعوت شده است که از قبل مخاطب خود را می‌شناسد، می‌تواند برای آن‌ها مطالبی را از قبل آماده کند ولی اگر مخاطبین را از قبل نمی‌شناسد، نمی‌شود با مطالب تنظیم شده قبلی سخنرانی کرد؛ بلکه پس از این که در مقابل مخاطب قرار گرفت، باید ببیند چه مطلبی به درد او می‌خورد و همان مطلب را بیان

لهجه‌های افراد مختلف عیبی ندارد اما هرکس باید سبک خودش را داشته باشد و سبک هرکس این است که به صورت عادی و طبیعی سخن بگوید. من یکی از اسرار موفقیت خودم را در طبیعی سخن گفتن می‌دانم.

مبلغان: با توجه به مقتضیات زمان حاضر، بحث از چه موضوعاتی را لازم‌تر می‌دانید؟

□ در زمان فعلی بحث از مسائل اعتقادی و اخلاقی در اولویت قرار دارد. البته نحوه بحث در جایگاه‌های مختلف متفاوت است. طبیعی است که انتخاب موضوع باید براساس مخاطبان صورت گیرد و موضوعات قابل بحث در میان دانشجویان، دانش‌آموزان، معلمان، پزشکان، مردم عادی و ... متفاوت است.

در این جا باید به یک نکته مهم اشاره کرد و آن این که برای بعضی رسم شده است که از اول تا پایان منبر از سیاست می‌گویند و تحلیل سیاسی می‌کنند. گاهی بیان مسائل سیاسی به صورت مستقل چندان مفید نیست ولی اگر در خلال بحث‌های اعتقادی و اخلاقی، بعضی از مسائل سیاسی نیز تبیین گردد، بهتر مورد پذیرش

واقع می‌شود.

مبلغان: سخن از سیاست به میان آمد. با توجه به وجود خطوط مختلف سیاسی و جناح بندی‌ها، به نظر حضرت عالی تا چه اندازه یک سخنور دینی باید وارد این مباحث شود و نحوه موضعگیری او چگونه باید باشد؟

□ ما سیاست دینی داریم و سیاست دینی ما قابل انفکاک از دین نیست. مبلغ دینی ناگزیر از ورود به بحث‌های سیاسی است و باید با توجه به مقتضیات زمان راه حق را به مردم بنمایاند. اما نکته قابل دقت در چگونگی ورود به بحث‌های سیاسی است. باید با رعایت تمام ظرافت‌های مسائل سیاسی و با رعایت اصول دینی وارد مباحث سیاسی شد و در آن‌ها موضعگیری کرد. در یک موضعگیری کلی در خصوص جناح‌های مختلف سیاسی می‌توان این چنین مردم را راهنمایی کرد که راه ما همان راهی است که امام زمان (عج) نشان داده است که در زمان غیبت باید به دنبال روایان احادیث اهل بیت (علیهم السلام) رفت (علیکم برواة احادیثنا). در زمان فعلی باید دید علما و مراجع دینی ما به کجا می‌روند. ما وظیفه داریم از نظر

منبر بنشینیم و با همدیگر بحث کنیم، مردم نیز بنشینند و بحث طرفینی ما را بشنوند و قضاوت کنند.

مبلفان: گاهی اتفاق می افتد که

ناخواسته سخنور مطلبی را آن هم در جمع عده زیادی از مردم اشتباه می گوید و پس از آمدن به منزل مستوجه اشتباه خود می شود. در چنین مواردی چه باید کرد؟

□ باید صراحتاً به مردم بگوید که من اشتباه کرده ام. بنده خودم چند مرتبه اشتباه کردم و فردای آن روز گفتم: مطلبی را که دیروز گفته بودم، اشتباه بود و صحیح آن چنین است. دین شوخی بردار نیست و انسان با اشتباه گفتن مشغول ذمه می شود. حتماً باید اشتباه را جبران کرد. من حتی اگر در وسط منبر در حال خواندن آیه یا روایتی، ادامه آیه و روایت یادم نیاید اصلاً خودم را گم نکرده و دستپاچه نمی شوم تا بگویم مضمون آیه یا روایت چنین است یا خدای ناکرده آیات را با هم ترکیب کنم و چیز دیگری بیاقم بلکه راحت می گویم: یادم رفته است. از آن جا که گاهی بعضی از اهل منبر پای منبرم می آیند، این کار را سیره خود کرده ام تا آن ها نیز ببینند که این کار خجالت ندارد و بهتر از بیان مطالب غیر

دینی دنباله رو آن ها باشیم. چرا که امام زمان فرموده است. «فَأَنهٔم حَجَّتِ عَلَیْکُمْ و انا حَجَّةُ اللّٰهِ عَلَیْهٖم» راه ما این است و ما نمی توانیم از سیاست بازی های دنیا تبعیت کنیم.

مبلفان: گاهی از میان مستمعین

کسی بلند می شود و در وسط سخنرانی سؤالاتی بی ربط از گوینده می پرسد و قصد به هم زدن جلسه دارد. در این موارد چه باید کرد؟ در صورتی که تجربه خاصی در این خصوص دارید، بفرمایید.

□ چنین صحنه هایی برای ما اتفاق

افتاده است. در اوایل انقلاب، گاهی تعدادی از منافقین به مسجد می آمدند و به صورت پراکنده در اطراف مسجد می نشستند و سؤالات متعددی می کردند تا به سخنور گوینده را از میدان به در برند. تجربه ما این است که گوینده نباید در صورت مواجه شدن با چنین صحنه هایی خود را گم کند. این چیزها قابل پیش بینی نیست و نمی است جایی مجلس را خراب کنند ولی به هیچ وجه نباید هول و هراس به خود راه دهیم؛ بلکه با کمال آرامش جوابی را که می دانیم، بدهیم و بگوییم اگر منطق و حرف حساسی دارید، اجازه بدهید بعد از

واقعی است.

قطعه‌های تاریخی و شوخی‌ها استفاده کرد. مثلا این ماجرا را تعریف کند که می‌گویند: یک نفر منبری چند جا منبر می‌رفت. یکی از مستمعین هم به دنبال او راه می‌افتاد و در همهٔ مجالس شرکت می‌کرد. منبری ناراحت بود که نمی‌تواند به خاطر یک نفر مطلب را عوض کند. سرانجام به مستمع گفت: چه پشت سر من بیایی یا نیایی من همان مطالب را که در مجلس اول گفتم، باز هم خواهم گفت: مستمع گفت: حاج آقا من با مطالب شما کار ندارم. من ناراحتی بی‌خوابی دارم و تن صدای شما برایم خواب‌آور است. دنبال شما می‌آیم تا قدری بتوانم بخوابم.

البته من با مطرح کردن حرف‌های شنیع و مثال‌های قبیح در آن جایگاه مقدس مخالفم.

در صورتی که منبری صدای خوبی داشته باشد، در موارد خستگی مجلس می‌تواند در میان بحث به تناسب از چند شعر استفاده کند و آن‌ها را با صدای خوب خود بخواند و حالی تازه به مجلس ببخشد.

مبلفغان: اگر صلاح می‌دانید، خاطراتی از تبلیغ خودتان را برای خوانندگان مجلهٔ مبلفغان بیان بفرمایید.

مبلفغان: مطالعه چه کتاب‌هایی را

برای استفاده در منبر توصیه می‌کنید؟

□ مبلغ باید دین را آن هم به صورت صحیح به مردم یاد بدهد. برای بیان صحیح مطالب دینی باید به منابع اصیل و معتبر دینی مراجعه کرد. اصیل‌ترین منابع دینی ما قرآن کریم و روایت ائمه اطهار علیهم‌السلام است. البته در فراگیری روایات باید از همان ابتدا دقت کرد تا فقط روایات صحیح‌السند وارد ذهن و دایرهٔ مطالعهٔ ما بشوند. مطلب خوب و درست یاد بگیریم و به مردم یاد بدهیم که هرچند کم باشد اما از زیاد غلط و ویرانگر بهتر است. از میان سخنان درست باید مطالبی را به مخاطب آموخت که در حد درک و شناخت او باشد. بعضی از روایات را برای عدهٔ خاصی می‌توان بیان کرد و باید از بیان آن‌ها برای عاقلهٔ مردم پرهیز نمود.

مبلفغان: گاهی منبری احساس

می‌کند که مستمعین خسته شده‌اند اما او هنوز وسط بحث است و می‌خواهد بحث را ادامه دهد. در این موارد چگونه می‌توان رفع خستگی کرد؟

□ بسته به وزنهٔ سخنران و مجلس و به تناسب، می‌توان از بعضی مثل‌ها و

معاون آموزشی دانشکده الهیات چین
افزود: حضرت علی علیه السلام فردی بسیار
دانشمند و سخنور بود که با اعمال و سخنان
خود ثروت معنوی فراوانی برای ما باقی
گذاشته است.

عبدالوهاب با اشاره به این که مسلمانان
چین با شخصیت حضرت علی علیه السلام آشنا
هستند، از ایشان با عنوان «پهلوان عقل،
جرات و شجاعت» یاد کرد.

کشور چین، براساس آخرین
سرشماری رسمی، دارای ۲۰ میلیون
مسلمان است، ولی آمار غیررسمی حکایت
از آن دارد که ۴۰ تا ۷۰ میلیون نفر مسلمان
در این کشور زندگی می‌کنند.

اکثریت قریب به اتفاق مسلمانان چین
اهل سنت و پیرو مذهب حنفی هستند و
عده‌ای از شیعیان اسماعیلی از فرقه
تاجیک نیز در مرزهای چین و افغانستان
زندگی می‌کنند.^۹

پی‌نوشت‌ها:

- ۱- رسالت.
- ۲- جمهوری اسلامی، ۱۳۷۹/۱۰/۲۰.
- ۳- همان، ۱۳۷۹/۱۰/۲۱.
- ۴- همان، ۱۳۷۹/۱۰/۲۴.
- ۵- همان، ۱۳۷۹/۱۰/۱۱.
- ۶- همان، ۱۳۷۹/۱۰/۲۰.
- ۷- خبرنامه ستاد بزرگداشت سال امیرالمؤمنین علیه السلام،
ص ۲۷.
- ۸- جمهوری اسلامی، ۱۳۷۹/۱۰/۲۴.
- ۹- خبرنامه ستاد بزرگداشت سال امیرالمؤمنین علیه السلام،
ش ۲۹.